

*แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

กิตติยา เอียดแก้ว^{1*} อนุ เจริญวงศ์ระยับ²

¹นักศึกษาลัทธิสุตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

²อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) สร้างและประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูจำนวน 89 คน และสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับนโยบายจำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9302 และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารระดับนโยบาย และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ อยู่ในระดับปานกลาง และระดับมากที่สุด ตามลำดับ เมื่อพิจารณาลำดับความต้องการจำเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสำรวจและค้นหามีความต้องการจำเป็นสูงสุด ในประเด็นที่ครูควรจัดหาแหล่งข้อมูล และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะมีแนวทางการพัฒนา 15 ประเด็น โดยใช้วิธีการพัฒนา 6 วิธี ได้แก่ การอบรมและสัมมนา การเรียนรู้ผ่านกรณีศึกษาจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุมชนออนไลน์ การเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลอง การสร้างเครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแนวทางการส่งเสริมเชิงนโยบาย 5 ประเด็น และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา; สมรรถนะครู; การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ

* Received: 2025-10-01, Revised: 2025-10-28, Accepted: 2025-11-13

Guidelines for Developing Teachers' Competency in Inquiry-Based Learning Management of Schools under the Surat Thani Provincial Administrative Organization

Kittiya Eiadkaew^{1*} Anu Jarernvongrayab²

Master of Education Program in Educational Administration, Suratthani Rajabhat University

Lecturer of Faculty of Education, Suratthani Rajabhat University

ABSTRACT

This research aims to 1) study the current and desired conditions of teacher competence in inquiry-based learning management and 2) create and evaluate guidelines for developing teacher competence in inquiry-based learning management of schools under the Surat Thani Provincial Administrative Organization. This research is a mixed-method study. The target group consists of 89 teachers, who were purposively selected. The research instruments include questionnaires, interview forms, and an assessment form for the appropriateness and feasibility of the teacher competence development approach in inquiry-based learning management. The statistics used for data analysis included mean, standard deviation, and need index. This qualitative research was conducted by carrying out in-depth interviews with policy-level executives. Data were analyzed with content analysis.

The research findings show that 1) the current and desired conditions of teacher competence in managing inquiry-based learning were at the moderate and highest levels, respectively. When considering the order of needs in each aspect, it was found that the aspect of exploration and searching had the highest level of need related to the guidelines that teachers should provide a variety of appropriate information sources and learning resources to support students' learning. This was consistent with the teacher competence in integrating learning resources and local wisdom in teaching and learning. The next level was the aspect of explanation and conclusion in which teachers should encourage students to summarize the knowledge they obtained correctly, clearly, and logically, which was consistent with the teacher competence in using a variety of teaching techniques to develop learners' potential. 2) Concerning guidelines for developing teacher competence in managing learning, the inquiry-based learning model has 15 development guidelines with the use of 6 development methods: training and seminars, learning through real case studies, self-learning, online communities, learning through simulations, and creating networks for knowledge exchange, together with policy promotion guidelines. According to the results of the evaluation, the appropriateness and feasibility of the approach were found to be at the highest level both overall and in each aspect.

Keywords: Development guidelines; teacher competence; inquiry-based learning

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สังคม และประเทศชาติ ทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการเสริมสร้างกำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ แนวทางการจัดการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นการพัฒนามาตรฐานทางการศึกษาให้สูงขึ้นตามนโยบายที่เน้นการยกระดับคุณภาพผู้เรียน เพื่อให้สามารถแข่งขันในระดับนานาชาติ โดยเฉพาะการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายที่ปรากฏใน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (2561 – 2580) และแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ที่เน้นย้ำให้มีการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) ซึ่งได้มีการกำหนดแนวทางการยกระดับคุณภาพของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ผ่านการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างวิชาชีพครูภายในสถานศึกษา โดยเน้นการส่งเสริมให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้สำหรับครูทั้งภายในและระหว่างสถานศึกษา ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเสริมสร้างเครือข่ายครูที่มีความเข้มแข็ง เพื่อพัฒนาตนเองและนักเรียนให้บรรลุศักยภาพสูงสุด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 22 กำหนดว่าการจัดการศึกษาต้องตั้งอยู่บนหลักการที่ว่าผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้และสามารถพัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการจัดการศึกษา และควรได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพตามธรรมชาติที่ตนมี สำหรับมาตรา 24 ได้วางแนวทางในการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ดังนี้ 1) ออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยพิจารณาความแตกต่างเฉพาะบุคคล 2) ส่งเสริมทักษะการคิด การบริหารจัดการ การเผชิญและรับมือกับสถานการณ์ รวมถึงการประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหา 3) จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ฝึกปฏิบัติ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และมีความใฝ่รู้ต่อเนื่อง 4) บูรณาการองค์ความรู้จากหลายสาขาอย่างสมดุล พร้อมปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดี และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในทุกวิชา 5) สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เอื้อต่อการเรียนรู้ และใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้ครูและผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันผ่านสื่อและแหล่งวิชาการต่าง ๆ 6) ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ พร้อมประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ดังนั้น การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูจึงจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและหลากหลายรูปแบบ เพื่อสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิด เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ การพัฒนาครูถือเป็นภารกิจหลักของหน่วยงานต่าง ๆ และเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนให้ได้รับการยอมรับในสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สมรรถนะครูในบริบทของการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่จำเป็นต้องครอบคลุมการพัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อให้ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากการสร้างฐานข้อมูลที่เน้นการวิเคราะห์บริบทและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ซึ่งเป็นพื้นฐานในการออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับศักยภาพและความต้องการของผู้เรียน นอกจากนี้ครูต้องสามารถเลือกใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้เชิงรุก และจัดกิจกรรมที่ไม่เพียงเน้นความรู้เชิงวิชาการ แต่ยังพัฒนาคุณลักษณะและสมรรถนะที่พึงประสงค์ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ และการทำงานร่วมกัน พร้อมกันนี้ การใช้หลักจิตวิทยาเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสุข จะช่วยให้

ผู้เรียนมีแรงจูงใจและเปิดรับการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ในขณะที่การบูรณาการแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยให้เนื้อหาการเรียนรู้มีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียนและการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา พบว่า ครูจำนวนมากยังคงขาดทักษะด้านการออกแบบกิจกรรมที่สามารถกระตุ้นความคิดวิเคราะห์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริงของผู้เรียน โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนท้องถิ่นที่ขาดการสนับสนุนและระบบพัฒนาอย่างเป็นระบบ (วิชา พรหมโชติ, 2564) ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ระบุว่าครูส่วนใหญ่มีข้อจำกัดในการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการสืบเสาะ การตั้งคำถาม และการวิเคราะห์เชิงลึก (จริยทิพย์ ก้อนแพง, 2562) เช่นเดียวกับงานวิจัยซึ่งศึกษาสมรรถนะครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็ม พบว่า ครูขาดความมั่นใจในการเลือกใช้กระบวนการที่หลากหลาย และยังไม่มีแบบแผนในการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนก่อนการจัดการเรียนรู้ (จุฑารัตน์ บุตรดี, 2563) ในขณะเดียวกันงานวิจัยได้เสนอว่า การพัฒนาครูในพื้นที่ห่างไกลยังคงอยู่ในลักษณะการอบรมที่เป็นทางเดียว ไม่มีระบบโค้ชชิ่งหรือชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ส่งผลให้ครูขาดเวทีแลกเปลี่ยนและสะท้อนผลการออกแบบแผนการเรียนรู้ในชีวิตจริง (ณัฐธยาน์ แดงสวัสดิ์, 2561)

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ได้รับความสนับสนุนอย่างกว้างขวางในนโยบายการศึกษาของไทย เนื่องจากสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือพัฒนา ครูมืออาชีพยุคใหม่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเชื่อมโยงกับระบบการประเมินวิทยฐานะ และการเติบโตในสายวิชาชีพของครูได้โดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2564) นอกจากนี้ยังเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะกระบวนการ และจิตพิสัยได้อย่างสมดุล ซึ่งแต่ละขั้นมีลักษณะกิจกรรมและวัตถุประสงค์เฉพาะที่ต้องการการออกแบบอย่างสร้างสรรค์และสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน (สุกัญญา, 2562) ดังนั้น ครูที่มีสมรรถนะในการออกแบบกิจกรรมตามแนวทาง 5E ได้อย่างมีคุณภาพ จะสามารถนำผู้เรียนเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สร้างแรงจูงใจ พัฒนาทักษะการตั้งคำถาม การค้นคว้า และการสรุปองค์ความรู้จากประสบการณ์ได้อย่างแท้จริง ซึ่งงานวิจัยของ จุฑารัตน์ บุตรดี (2563) และ ณัฐธยาน์ แดงสวัสดิ์ (2561) ต่างให้ข้อเสนอแนะตรงกันว่า การพัฒนาครูควรมุ่งเน้นทักษะด้านการออกแบบกิจกรรมเป็นลำดับแรก และควรมีเวที PLC เพื่อแลกเปลี่ยนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับกรอบ 5E อย่างเป็นระบบ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาในระดับท้องถิ่น โดยได้กำหนดไว้ว่า วิทยาลัยฯ เมืองแห่งวัฒนธรรม เลิศล้ำการศึกษา และกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพครูและการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งในด้านการใช้เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ อย่างไรก็ตาม รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาหลายแห่งในสังกัด ยังสะท้อนถึง ข้อจำกัดด้านสมรรถนะครูในการออกแบบกิจกรรม โดยพบว่าการจัดการเรียนรู้อย่างเน้นการสอนแบบบรรยาย การใช้ใบงานสำเร็จรูป และการประเมินผลเพียงจากผลลัพธ์ทางวิชาการ มากกว่าการส่งเสริมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหรือการประเมินตามกระบวนการ (รายงานการสังเคราะห์การประเมินตนเองของโรงเรียนนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2566)

จากบริบทดังกล่าว ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า การพัฒนาครูให้มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ โดยเฉพาะด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นของกระบวนการ 5E เป็นภารกิจสำคัญที่ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ การวิจัยครั้งนี้จึงมีความจำเป็นในการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครู และสร้างแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับ นโยบายการศึกษาทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น โดยใช้ กรอบแนวคิดจากงานวิจัยของสืบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา. (2563 : 84 - 87) เพื่อให้เกิด

ประโยชน์ในการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน และเพื่อยกระดับการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับเป้าประสงค์ทางการศึกษาของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อสร้างและประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method) ซึ่งประกอบไปด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.1 การดำเนินการวิจัย

1.1.1 จัดทำแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.1.2 สังเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.2 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

ครู จำนวน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1. ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2. ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 3. ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 4. ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 89 คน

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยให้กลุ่มเป้าหมายและเก็บรวบรวมแบบสอบถาม

1.5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุปตามประเด็น 2 ประเด็น คือ สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์

1.5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ และร้อยละ

1.5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

1.5.3 แปลความหมาย วิเคราะห์ข้อมูล และจัดลำดับความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้วิธี Priority Needs Index (PNI)

2. สร้างและประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. ยกร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.1.1 การดำเนินการวิจัย

ดำเนินการโดยนำผลการศึกษาจากข้อที่ 1 มาใช้เป็นข้อมูลในการยกร่างแนว ตลอดจนสังเคราะห์ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เพื่อเป็นแนวทาง

2.1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้บริหารเชิงนโยบาย ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการบริหารสถานศึกษาและ มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโทด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน

2.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ และสังเคราะห์ประเด็นคำตอบที่ได้ เพื่อนำมาเป็นแนวทาง

2.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากการแสดงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจากแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

1. ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.2.1 การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยนำแนวทางและคู่มือดำเนินการตามแนวทางที่ได้จากขั้นที่ 1 มาสร้างแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย วิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง นำข้อมูลจากการศึกษามาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อแนวทาง จำนวน 5 คน

2.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.4.1 ผู้วิจัยเสนอคู่มือการดำเนินการตามแนวทาง ให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อแนวทาง ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และทำการปรับปรุงแนวทางตามข้อเสนอแนะของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อแนวทาง

2.2.4.2 ส่งคู่มือการดำเนินการตามแนวทาง พร้อมแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง ให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อแนวทาง ช่วยประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้และให้ข้อเสนอแนะอีกครั้ง และทำการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า

ภาพรวมของสภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประเมิน รองลงมา คือ การสร้างความสนใจ การขยายความรู้ การอธิบายและลงข้อสรุป และการสำรวจและค้นหา ตามลำดับ

ภาพรวมของสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประเมิน รองลงมา คือ การสำรวจและค้นหา การขยายความรู้ การสร้างความสนใจ และการอธิบายและลงข้อสรุป ตามลำดับ

ส่วนการประเมินความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การสำรวจและค้นหา มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมา คือ การอธิบายและลงข้อสรุป การขยายความรู้ การสร้างความสนใจ และการประเมิน ตามลำดับ ดังตาราง

ข้อ	รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	อันดับ
			S.D.	แปลผล		S.D.	แปลผล		
1	การสร้างความสนใจ	3.37	0.48	ปานกลาง	4.55	0.49	มากที่สุด	0.349	4
2	การสำรวจและค้นหา	3.04	0.49	ปานกลาง	4.56	0.49	มากที่สุด	0.499	1
3	การอธิบายและลงข้อสรุป	3.12	0.50	ปานกลาง	4.43	0.49	มาก	0.422	2
4	การขยายความรู้	3.36	0.41	ปานกลาง	4.56	0.42	มากที่สุด	0.359	3
5	การประเมิน	3.50	0.48	ปานกลาง	4.63	0.46	มากที่สุด	0.325	5
เฉลี่ยรวม		3.28	0.47	ปานกลาง	4.55	0.47	มากที่สุด	0.388	

ตารางที่ 1 แสดงสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และดัชนีความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. ผลการศึกษาการสร้างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.1 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ขั้นที่ 1 การสร้างความสนใจ คือ 1) พัฒนาครูให้สามารถออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนโดยกระตุ้นความสนใจและสนใจของผู้เรียน และการฝึกออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่นโดยมีวิธีการพัฒนา ได้แก่ อบรมและสัมมนา 2) ส่งเสริมให้ครูฝึกตั้งคำถามปลายเปิดและวางแผนกิจกรรม นำเข้าสู่บทเรียนได้เหมาะสมกับระดับศักยภาพของผู้เรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุข โดยมีวิธีการพัฒนา ได้แก่ อบรมและสัมมนา 3) ส่งเสริมการใช้ข่าว เหตุการณ์ท้องถิ่น และกรณีศึกษาเป็นเครื่องมือกระตุ้นการตั้งคำถาม โดยมีวิธีการพัฒนา ได้แก่ การเรียนรู้ผ่านกรณีศึกษาจริง

2.2 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ขั้นที่ 2 การสำรวจและค้นหา คือ 1) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและการใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อให้ครูสามารถออกแบบสถานการณ์การเรียนรู้ที่ท้าทายและนำนักเรียนเข้าสู่กระบวนการสำรวจ โดยมีวิธีการพัฒนา ได้แก่ อบรมและสัมมนา 2) สนับสนุนให้ครูจัดทำแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนหรือชุมชน พร้อมเสริมด้วยการเรียนรู้ด้วยตัวเอง และการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ โดยมีวิธีการพัฒนา ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยตัวเองและชุมชนออนไลน์ 3) ส่งเสริมการใช้กิจกรรมกลุ่ม เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น และ จัดกิจกรรมให้ครูมีเวทีแลกเปลี่ยนวิธีการฝึกตั้งสมมติฐาน และการสรุปผลการสำรวจของผู้เรียน โดยมีวิธีการพัฒนา ได้แก่ การสร้างเครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2.3 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ขั้นที่ 3 การอธิบายและลงข้อสรุป คือ 1) ส่งเสริมครูให้ใช้เทคนิคจากการเรียนรู้แบบสืบเสาะและการคิดร่วมกัน เพื่อกระตุ้นการวิเคราะห์และการสรุปข้อมูลของผู้เรียน 2) ส่งเสริมให้ครูสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยใช้สื่อที่หลากหลาย 3) พัฒนาครูให้สามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ค้นพบกับแนวคิดหรือทฤษฎีในสาระวิชาได้อย่างมีเหตุผล โดยมีวิธีการพัฒนา ได้แก่ อบรมและสัมมนา

2.4 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ขั้นที่ 4 การขยายความรู้ คือ 1) พัฒนาครูให้สามารถออกแบบ โครงการงานบูรณาการ ที่มีความเชื่อมโยงกับชีวิตจริง ชุมชน หรือปัญหาท้องถิ่น โดยมีวิธีการพัฒนา ได้แก่ อบรมและสัมมนา 2) ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลอง และสถานการณ์สมมติเพื่อให้ผู้เรียนทดลองและนำความรู้ไปใช้ในบริบทใหม่ โดยมีวิธีการพัฒนา ได้แก่ การเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลอง 3. ส่งเสริมเวทีการนำเสนอผลงานนวัตกรรมของผู้เรียน ควบคู่กับกิจกรรมสะท้อนผลหลังการนำความรู้ไปใช้จริง โดยเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ โดยมีวิธีการพัฒนา ได้แก่ การสร้างเครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2.5 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ขั้นที่ 5 การประเมินผล คือ 1) พัฒนาครูให้สามารถใช้การประเมินผลตามสภาพจริง โดยเน้น การใช้เครื่องมือที่หลากหลาย และแบบประเมินกระบวนการคิด 2) พัฒนาครูให้สามารถออกแบบเครื่องมือประเมินตามลักษณะกิจกรรม และการสะท้อนผลการเรียนรู้รายบุคคล โดยมีวิธีการพัฒนา ได้แก่ อบรมและสัมมนา 3) ส่งเสริมให้ครูสร้างเวทีแลกเปลี่ยนการสะท้อนคิด ทั้งในระดับนักเรียน ครู และโรงเรียน เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ต่อเนื่อง โดยมีวิธีการพัฒนา ได้แก่ การสร้างเครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2.6 แนวทางเชิงนโยบายในการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ คือ 1) การกำหนดนโยบายหลักที่ชัดเจน โดยบรรจุไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) การจัดระบบการพัฒนาครูแบบมีส่วนร่วมและต่อเนื่อง 3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ 4) การสนับสนุนเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อกระบวนการสืบเสาะ 5) การประเมินผลเพื่อพัฒนาต่อเนื่อง

3. ผลประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อแนวทาง พบว่า

3.1 ผลประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้าน การประเมินผล รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมเชิงนโยบาย

3.2 ผลประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมเชิงนโยบาย รองลงมาคือ ด้านการสำรวจและค้นหา และการประเมินผล

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ภาพรวมของสภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประเมิน รองลงมา คือ การสร้างความสนใจ การขยายความรู้ การอธิบายและลงข้อสรุป และการสำรวจและค้นหา ตามลำดับ ภาพรวมของสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประเมิน รองลงมา คือ การสำรวจและค้นหา การขยายความรู้ การสร้างความสนใจ และการอธิบายและลงข้อสรุป ตามลำดับ

ส่วนการประเมินความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การสำรวจและค้นหา มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมา คือ การอธิบายและลงข้อสรุป การขยายความรู้ การสร้างความสนใจ และการประเมิน ตามลำดับ

1.1 ด้านการสร้างความสนใจ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนี PNI modified สูงสุด คือ ครูจูงใจผู้เรียนโดยเชื่อมโยงความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับสอดคล้องกับสมรรถนะครูด้านการสร้างฐานข้อมูลเพื่อออกแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากเป็นวิธีการที่ครูใช้เพื่อ ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน โดยอาศัย ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน ซึ่งครูจะทราบได้ก็ต่อเมื่อมีการ รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับสมรรถนะครูด้านการใช้เทคนิคการสอนหลากหลายร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน เนื่องจากครูต้องใช้วิธีการสอนที่สามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการตั้งคำถามและ

สำรวจความรู้เดิมก่อนเข้าสู่ความรู้ใหม่ การออกแบบกิจกรรมที่เน้นการคิดวิเคราะห์และการประยุกต์ความรู้ เพื่อสะท้อนความรู้เดิมและเชื่อมต่อกับความรู้ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจริณีทิพย์ ก้อนแพง (2562) ที่ชี้ให้เห็นว่าครูที่ใช้กระบวนการสืบเสาะสามารถช่วยให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้เดิมกับเนื้อหาใหม่ได้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้มีทักษะในการตั้งคำถาม วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับสมรรถนะครูด้านการใช้หลักจิตวิทยาเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีความสุข เนื่องจากเป็นการใช้เทคนิคจิตวิทยาการเรียนรู้ที่เหมาะสม ส่งผลต่อความมั่นใจและความสุขในการเรียนรู้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สืบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา (2563) ที่กล่าวว่าครูต้องสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมของผู้เรียนกับเนื้อหาใหม่อย่างเหมาะสม และเลือกใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นความสนใจและแรงจูงใจของผู้เรียน

1.2 ด้านการสำรวจและค้นหา เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนี PNI modified สูงสุด คือ ครูจัดหาแหล่งข้อมูล แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายและเหมาะสม เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับสมรรถนะครูด้านการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายรวมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน เนื่องจากการจัดหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย คือการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านหลายรูปแบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของสืบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา (2563) ที่สะท้อนว่าครูจำเป็นต้องมีทักษะในการจัดหาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เชิงสืบเสาะอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสมรรถนะครูด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะและสมรรถนะที่พึงประสงค์ เนื่องจากการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งข้อมูลจริง และได้ค้นคว้าด้วยตนเอง ช่วยพัฒนาทักษะสำคัญ เช่น ความรับผิดชอบ การทำงานเป็นทีม การคิดวิเคราะห์ และสมรรถนะครูด้านการบูรณาการแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑารัตน์ บุตรดี (2563) แสดงให้เห็นว่าการเลือกแหล่งเรียนรู้และวิธีการที่เหมาะสม เป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสมรรถนะและการบูรณาการแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้อย่างเหมาะสม เพื่อเพิ่มคุณค่าของการเรียนรู้

1.3 ด้านการอธิบายและลงข้อสรุป เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนี PNI modified สูงสุด คือ ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้ที่ได้ถูกต้อง ชัดเจน สมเหตุสมผล ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับสมรรถนะครูด้านใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายรวมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน และด้านใช้หลักจิตวิทยาเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีความสุข โดยนำเทคนิคการสอนที่หลากหลายมาใช้ เพื่อกระตุ้นการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลของผู้เรียน ออกแบบกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายซักถาม โดยใช้กระบวนการอธิบาย สรุป วิเคราะห์ในลักษณะที่เป็นระบบ และปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสรุปผลการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจนและสมเหตุสมผลซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจริณีทิพย์ ก้อนแพง (2562) ที่พบว่าการใช้เทคนิคการอธิบายและการลงข้อสรุปในกระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ช่วยพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลและการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลของผู้เรียน

1.4 ด้านการขยายความรู้ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนี PNI modified สูงสุด คือ ครูสนับสนุนให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้ที่ได้ ไปต่อยอดในการแก้ปัญหาหรือสร้างนวัตกรรมในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับสมรรถนะครูด้านใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายรวมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน และสมรรถนะครูด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนต่อยอดความรู้เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหา ย่อมสัมพันธ์กับบริบทของ ชุมชน และ สังคมรอบตัวผู้เรียน ซึ่งแสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในลักษณะของ การบูรณาการการเรียนรู้กับชีวิตจริงซึ่งเป็นการขยายขอบเขตของการเรียนรู้จากห้องเรียนสู่สังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชา พรหม

โชติ (2564) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้จริง หรือแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน เป็นองค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะครูที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐยานันต์ แดงสวัสดิ์ (2561) ที่ชี้ให้เห็นว่ากิจกรรมที่นำองค์ความรู้ไปใช้ในครอบครัวหรือชุมชนจำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายการเรียนรู้และความร่วมมือจากผู้ปกครองหรือภาคีท้องถิ่น

1.5 ด้านการประเมิน เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนี PNI modified สูงสุด คือ ครูส่งเสริมให้นักเรียนวิเคราะห์สิ่งที่ควรปรับปรุง แก้ไขในการสำรวจตรวจสอบทั้งกระบวนการและองค์ความรู้ที่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับสมรรถนะครูด้านใช้เทคนิคการสอนหลากหลายร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน และสมรรถนะครูด้านการใช้หลักจิตวิทยาเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีความสุข เนื่องจาก เป็นการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของตนเองช่วยให้ผู้เรียนเกิดการ สะท้อนผล ทั้งยังช่วยเสริมแรงจูงใจภายใน และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัย ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ อย่างรอบด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ของณัฐยานันต์ แดงสวัสดิ์ (2561) ที่เน้นการประเมินที่ผู้เรียนมีบทบาทในการวิเคราะห์และสะท้อนตนเอง และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อความสุข ความมั่นใจ และการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า

2.1 ขั้นที่ 1 การสร้างความสนใจ แนวทางที่ได้เน้นการพัฒนาครูให้สามารถออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนโดยกระตุ้นความสนใจและจูงใจของผู้เรียน และการฝึกออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่น ทั้งนี้มีการแนะนำให้ใช้กิจกรรม ข่าวท้องถิ่น และกรณีศึกษา ซึ่งสะท้อนถึง ความพยายามในการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ของผู้เรียนอย่างมีจุดมุ่งหมาย แนวทางนี้สอดคล้องกับงานของ เพ็ญศิริ นิลสุข (2565) ที่เสนอว่าการออกแบบกิจกรรมแบบ Inquiry ในบริบทของโรงเรียนท้องถิ่น ต้องอาศัยการฝึกฝน และควรมีการจัด PLC เพื่อให้ครูแลกเปลี่ยนวิธีการสร้างแรงจูงใจร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

2.2 ขั้นที่ 2 การสำรวจและค้นหา จากผลการศึกษา พบว่าแนวทางที่เสนอในขั้นนี้คือการอบรมครูเรื่องการออกแบบกิจกรรม การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและการใช้ปัญหาเป็นฐาน ควบคู่กับการส่งเสริมให้สร้างแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนหรือชุมชน พร้อมใช้การเรียนรู้ด้วยตัวเอง และการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับงานของ จรินทร์พิทย์ ก้อนแพง (2562) ซึ่งพบว่าการฝึกอบรมควบคู่กับการ Coaching และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะ Peer Team ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการออกแบบกิจกรรมแบบสืบเสาะได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการตั้งสมมติฐาน และออกแบบกิจกรรมสำรวจที่มีจุดประสงค์ชัดเจน

2.3 ขั้นที่ 3 การอธิบายและลงข้อสรุป ผู้วิจัยเสนอแนวทางที่ส่งเสริมให้ครูใช้กลยุทธ์ เช่น ใช้กิจกรรมกลุ่ม เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น ผังความคิด และเทคโนโลยีสนับสนุนการอธิบาย เช่น Infographic และ AI ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสรุปความรู้จากกิจกรรมได้อย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ แนวทางนี้สะท้อนแนวคิดของสภาพร ปิ่นทอง (2565) ที่เสนอให้มีการพัฒนาครูผ่านการเรียนรู้ที่เน้นการอธิบายแบบมีโครงสร้าง โดยเฉพาะในสาระวิชาวิทยาศาสตร์ซึ่งต้องการการวิเคราะห์เชิงหลักฐาน และการใช้สื่อประกอบเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ขั้นที่ 4 การขยายความรู้ แนวทางพัฒนาครูในขั้นนี้เน้นการใช้โครงงานบูรณาการ การจำลองสถานการณ์ และเวทีสะท้อนผลเพื่อให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ โดยเฉพาะการเชื่อมโยงกับชีวิตจริงหรือปัญหาท้องถิ่น ซึ่งงานวิจัยของ วิชา พรหมโชติ (2564) ชี้ว่าการนิเทศร่วมกับการ

ออกแบบโครงการในบริบทจริงช่วยให้ครูเข้าใจการใช้กระบวนการสืบเสาะ ได้ลึกซึ้งขึ้น อีกทั้งยังพบว่า เวทีสะท้อนผลและการนำเสนอผลงาน ช่วยให้ครูพัฒนาแนวคิดเชิงบูรณาการมากขึ้น

2.5 ขั้นที่ 5: การประเมินผล แนวทางที่ได้นำเสนอให้พัฒนาครูให้สามารถใช้เครื่องมือวัดผลตามสภาพจริง รวมทั้งส่งเสริมให้ครูสร้างเวทีสะท้อนคิดร่วมกับผู้เรียน แนวทางนี้มีความสอดคล้องกับงานของวัชรพงศ์ โนทะนะ (2565) ที่เสนอการประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะควรงอิงหลักฐานที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้จริง และต้องมีการประเมินตลอดกระบวนการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของผู้วิจัยที่ให้ความสำคัญกับการสะท้อนผลอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับนักเรียน ครู และโรงเรียน

2.6 แนวทางเชิงนโยบาย ในระดับเชิงนโยบาย พบว่าแนวทางที่เสนอ ได้แก่ การกำหนดนโยบายหลักที่ชัดเจน การจัดระบบพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้แบบ Inquiry สะท้อนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมและยั่งยืนแนวทางนี้สอดคล้องกับงานของ สืบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา (2563, : 84 - 87) ที่เสนอว่า การพัฒนาครูที่ยั่งยืนต้องมีโครงสร้างนโยบายรองรับ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ และการออกแบบระบบการฝึกอบรมที่ตอบสนองต่อบริบทของครูในพื้นที่อย่างแท้จริง

สำหรับข้อจำกัดของงานวิจัย มีข้อจำกัดด้านระเบียบวิธีวิจัย ด้านกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ (ผู้ให้ข้อมูล) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงนโยบาย และการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ซึ่งความคิดเห็นที่ได้จึงสะท้อนเฉพาะมุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มนี้เท่านั้น และอาจมีมุมมองอื่น ๆ ที่ไม่ได้ถูกนำเสนอ และข้อจำกัดด้านผลลัพธ์ คือแนวทางยังไม่ได้ถูกทดลองใช้จริง แนวทางการพัฒนาที่ได้เป็นผลมาจากการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (PNI) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (สัมภาษณ์) รวมถึงการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้เท่านั้น แต่ยังไม่ได้นำไปสู่การทดลองใช้หรือวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ดังนั้น ผลลัพธ์ที่ได้จึงเป็นเพียงแนวทางที่ผ่านการรับรองทางแนวคิดทฤษฎี แต่ยังไม่สามารถยืนยันประสิทธิผล (Effectiveness) หรือ ผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนได้ในขณะนี้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรบรรจุแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะไว้ใน แผนพัฒนาการศึกษาระดับจังหวัด อย่างชัดเจน พร้อมกำหนดให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง รวมถึงสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรมอบรม สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ และจัดหาเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการเรียนรู้แบบสืบเสาะ อย่างเพียงพอ

2. โรงเรียนในสังกัดควรนำแนวทางไปปรับใช้โดยจัดทำแผนพัฒนาครูรายบุคคล ที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะทั้ง 5 ขั้นของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ พร้อมกับการใช้เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และระบบโค้ชเพื่อสะท้อนผลการสอน สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันของครูอย่างต่อเนื่อง

3. ควรนำแนวทางที่ได้จากงานวิจัยไปใช้ในการพัฒนาทักษะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะในด้านการตั้งคำถามเชิงสืบเสาะ การประเมินตามสภาพจริง และการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับศักยภาพผู้เรียนและบริบทท้องถิ่นอย่างแท้จริง

4. ควรออกแบบหลักสูตรหรือกิจกรรมพัฒนาครูตามแนวทางที่วิจัยเสนอไว้ เช่น การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลอง และระบบการติดตามผลระยะยาว เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาครูที่บูรณาการระหว่างงานนิเทศ การอบรม และการปฏิบัติจริงในห้องเรียน
2. ควรออกแบบงานวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นการมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารสถานศึกษา
3. ควรศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการด้านแรงจูงใจครู
4. ควรศึกษากลไกทางนโยบายที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาครู

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในลักษณะ กรอบพัฒนาสมรรถนะเชิงระบบที่เชื่อมโยงทั้งระดับปฏิบัติการและระดับนโยบาย โดยในระดับปฏิบัติการ ครูควรได้รับการพัฒนาตามขั้นตอนของการเรียนรู้แบบสืบเสาะทั้ง 5 ขั้น ตั้งแต่การสร้าง ความสนใจจนถึงการประเมินผล ผ่านวิธีการที่หลากหลาย เช่น การอบรม สัมมนา การเรียนรู้ผ่านกรณีศึกษา การสร้างเครือข่าย และการใช้แหล่งเรียนรู้จริง ขณะที่ในระดับนโยบาย ต้องมีการกำหนดแผนที่ชัดเจน จัดระบบการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี และประเมินผลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาต่อเนื่อง องค์ความรู้นี้สะท้อนว่า การพัฒนาสมรรถนะครูในกระบวนการสืบเสาะจะเกิดประสิทธิผลสูงสุดก็ต่อเมื่อบูรณาการการพัฒนาครูบุคคลเข้ากับการสนับสนุนเชิงนโยบายและเครือข่ายการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- จรินทร์พีย์ ก้อนแพง. (2562). การพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โรงเรียนบ้านกุดแซ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จารุวรรณ ฉิมเรศ. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ. ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี. 20 เมษายน 2568.
- จุฑารัตน์ บุตรดี. (2563). การจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา: การพัฒนาครูในพื้นที่ห่างไกล. วารสารวิจัยและพัฒนา, 12(3), 56-65.
- ณัฐญาดา อนุพงศ์. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ. ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี. 20 เมษายน 2568.
- ณัฐยานันต์ แดงสวัสดิ์. (2561). การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะของครูประถมศึกษา. วารสารวิชาการครูศาสตร์, 14(2), 45-52.
- ประยูรศักดิ์ รัตนะ (2568). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ. ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี. 20 เมษายน 2568.
- เพ็ญศิริ นิลสุข. (2565). การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ โดยมุ่งเน้นบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กในต่างจังหวัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- วัชรพงศ์ โนนะ. (2565). การพัฒนารูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เชิงสร้างสรรค์และผลผลิตภาพ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิชา พรหมโชติ. (2564). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี. วารสารรัชต์ภาคย์, 41(1), 326-341.
- สถาพร ปิ่นทอง. (2565). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2564). แผนนโยบายการประเมินวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. สำนักงาน ก.ค.ศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สืบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา. (2563). รูปแบบและแนวทางการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษาไทย.
- สุกัญญา ชูเผือก. (2562). การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบ 5E ในระดับประถมศึกษา. วารสารวิจัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 10(1), 18-27.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2566). รายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2565. องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี.